

можливістю застосування багатоваріантного навчання з відтворенням на заняттях ситуацій, що виникають у поліцейській діяльності, проведення виїзних занять безпосередньо в органах і підрозділах поліції тощо.

Одержано 12.10.2017

УДК 342.5:347.471

Сергій Сергійович БАНДУРКА,
*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ПРАВООХОРОННА ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВИ ЯК ФУНКЦІЯ ЗАХИСТУ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність приватних підприємств складає основу економіки України та забезпечує її подальший розвиток. Ефективність діяльності приватних підприємств могла бути більш високою, як би в суспільстві були створені належні умови їх функціонування, зокрема, забезпечена самостійність, невтручання державних органів, вільний ринок для реалізації товару, послаблення податкового тиску та надмірного контролю з боку правоохоронних органів.

Президент України П. Порошенко в Посланні до Верховної Ради України «Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році» вказав, що «правоохоронці повинні взагалі забути про контроль за малим бізнесом. Крім тих випадків, коли є аргументована підозра, – а не конкуренти нашептали, що певний підприємець задіяний у конкретній шахрайській схемі. ... Середній клас, – це той, на плечі якого лягло найбільше навантаження за ці три роки.»

На сьогодні в Україні приватні підприємства становлять значну частину господарюючих суб'єктів, заснованих на приватній власності фізичних і юридичних осіб. Приватні підприємства – це одна з форм господарювання, яка є зручною з багатьох точок зору: в першу чергу, через відсутність вимог щодо мінімального розміру статутного фонду, а також через можливість здійснення одноосібного керівництва і управління такою юридичною особою, адже законодавство не містить вимог щодо обов'язкового створення у приватному підприємстві виконавчого та інших органів, як це вимагається, наприклад, у товаристві з обмеженою відповідальністю.

Приватні підприємства надто мобільні, гнучкі, швидко пристосовуються до вимог ринку. Вони є тим плідним ґрунтом, на якому зростає середній і великий бізнес. Тому в багатьох країнах, у тому числі й в Україні, розвиток приватного бізнесу регулюється законодавчими актами.

Стаття 113 Господарського кодексу України приватним підприємством визнає підприємство, яке діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців, або осіб без громадянства і його (їх) роботи чи з використанням найманої праці. Приватним є також підприємство, яке діє на основі приватної власності суб'єкта господарювання – юридичної особи.

Перш ніж приватне підприємство розпочне свою діяльність, воно проходить складні і обтяжливі адміністративно-правові процедури організації і становлення, зокрема, воно проходить організаційний етап створення, який оформляється адміністративно-правовими актами (наказом, розпорядженням, протоколом зборів, затвердженням статуту, положення) визначення місця розташування. Приватне підприємство має пройти також державну реєстрацію (нотаріальне посвідчення), внесено в єдиний державний реєстр підприємств і організацій України (статистика, нотаріально завірена). Місце розташування приватного підприємства закріплюється договором на приміщення, в якому буде здійснюватись його діяльність (поетажний план, страхове свідоцтво), або іншим документом, актом передачі в користування, розпорядження вищого суб'єкта господарювання чи органу влади, місцевого самоврядування. Для отримання дозволу на початок робіт необхідно також оформити банківські реквізити, довідку про взяття на облік платника податків, свідоцтво про реєстрацію, список працівників (ІТР і робітників), дипломи керівників, посвідчення робітників, виконуючих небезпечні роботи та копії отриманих ліцензій.

Враховуючи важливість і значущість приватних підприємств як суб'єктів господарювання, держава як суб'єкт правоохоронної функції на законодавчому рівні має здійснити необхідні системні заходи з метою вдосконалення їхньої діяльності. Одним з аспектів цього є розробка питання чітких адміністративно-правових засад діяльності приватних підприємств, оскільки саме вони визначають форми та способи здійснення їхньої діяльності. Отже, можна зазначити, що подальше теоретичне дослідження і практичне опрацювання питань адміністративно-правових засад діяльності приватних підприємств, розкриття особливостей їх реалізації сприятиме належному їх вивченню та з'ясуванню правового статусу

підприємства, адже основною метою є забезпечення належного дієвого законодавчого механізму здійснення підприємницької діяльності.

Проте для більш чіткого формування адміністративно-правових засад діяльності приватного підприємства потрібно визначити взагалі сутність та зміст категорії «адміністративно-правових засад». Так, під ними слід розуміти сукупність закріплених у нормах адміністративного права параметрів (характеристик) суспільного явища та правовідносин, що потребують урегулювання за допомогою адміністративно-правових засобів. Зміст адміністративно-правових засад включає в себе такі складові: 1) категоріальний (передбачає висвітлення понять і ознак явища, змодельованих у правових актах, порівняння її з правовим і соціальним буттям і формування науково-правової категорії, що адекватно відображає правову реальність); 2) нормативний (пов'язана із систематизацією нормативно-правових актів, які містять правову основу регулювання відповідних суспільних відносин, та виокремлення серед них тих, що містять адміністративно-правові норми, а також їх подальшим аналізом); 3) інституційний (стосується окреслення системи суб'єктів відповідних правовідносин, визначення серед них основних і головних, характеристики їх адміністративно-правового статусу, розкриття особливостей координації і взаємодії, в тому числі й у міжнародних відносинах); 4) інструментально-технологічний елементи (стосується форм (правотворчої, правозастосовної (регулятивної і правоохоронної)) і методів (правових і неправових) діяльності суб'єктів реалізації норм адміністративного права).

Виходячи з наведеного твердження слід зазначити, що адміністративно-правові засади є засобом визначення (закріплення) правових параметрів (підстав, меж, способів) діяльності приватного підприємства, які характеризують його як суб'єкта адміністративного права, суб'єкта адміністративно-правових відносин. За своєю сутністю адміністративно-правові засади діяльності приватних підприємств втілюються у відповідних принципах, які й визначають їхнє правове становище.

Основні положення та норми-принципи, які становлять підґрунтя для здійснення приватними підприємствами своєї діяльності, закріплені на конституційному рівні. Найважливішим моментом конституційних основ адміністративно-правових відносин підприємницької діяльності є принцип, відповідно до якого органи державної влади і органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі та в межах

повноважень і у спосіб, передбачений Конституцією та чинними законами України. Такі повноваження випливають із самої суті правової держави і принципу верховенства права: право має домінувати над органами влади, не допускати можливості свавілля з боку останніх, забезпечувати можливість контролю громадянського суспільства за державною діяльністю, в тому числі за здійсненням публічно-владних повноважень у сфері підприємництва.

Нормативно-правова база діяльності приватного підприємства складається також з наступних законів: «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про захист економічної конкуренції», «Про ціни і ціноутворення», «Про інвестиційну діяльність», «Про захист права споживачів», Податковий кодекс України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України тощо.

Серед системи адміністративно-правових засад діяльності приватного підприємства особливе місце посідають правовідносини, які складаються в процесі взаємовідносин суб'єктів підприємницької діяльності та держави і врегульовані нормами адміністративного права. В науковій літературі такі правовідносини називають адміністративно-підприємницькими.

Адміністративно-підприємницькі відносини характеризуються певними ознаками, які дозволяють виокремити їх з загального масиву адміністративних правовідносин. Вони виникають в процесі взаємовідносин суб'єктів підприємницької діяльності з органами публічної адміністрації. Крім того, обов'язковим суб'єктом таких правовідносин є орган публічної адміністрації, який представляє публічно-правовий інтерес в економічній сфері, і діє від імені держави в межах своєї компетенції. Такі відносини характеризуються взаємною зобов'язаністю сторін, адже важливо не тільки чітко виконання приписів адміністративно-правових норм суб'єктами підприємництва, але і про обов'язок органів влади забезпечити ефективну реалізацію права на здійснення підприємницької діяльності.

Адміністративно-правові засади діяльності приватного підприємства можна розглядати через принципи адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності. Серед таких принципів найпершими слід виділяти принцип верховенства права та принцип законності.

Принцип верховенства права виражається через положення закріплене в ст. 8 Конституції України. Принцип законності сприяє

реалізації права громадян на підприємницьку діяльність, що не заборонена законом, і зобов'язує кожного суб'єкта та об'єкта державного регулювання у сфері господарювання діяти у встановлених законом межах, відповідно до своїх повноважень. Іншими словами, незважаючи на те, що органи публічної адміністрації наділені широкими повноваженнями самостійної правотворчості, правозастосування і правоохорони, вони можуть діяти лише в межах, окреслених правом.

У ст. 44 Господарського кодексу України визначено загальні принципи підприємницької діяльності. До них належать:

- 1) самостійне формування програми діяльності, вибір постачальників і споживачів продукції;
- 2) вільний найм працівників;
- 3) вільне розпорядження прибутком;
- 4) самостійне здійснення зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд.

Наведені вище принципи діяльності приватного підприємства не є вичерпними, та повинні доповнюватись принципами: демократизму, системності, ефективності, передбачуваності, господарської самостійності, економічної відповідальності.

Таким чином, на основі викладеного можна зробити висновок, що приватне підприємство є основним інструментом прогресу, що приносить прибуток, воно є продуктом еволюції, проб та помилок. Сприятливі соціальні умови сприяють його розвитку, цінностями якого виступають свобода особистості і недоторканність приватної власності. За таких умов приватне підприємство виникло як найбільший винахід інтелекту людини, як двигун прогресивного розвитку економіки. А його адміністративно-правові засади є тим нормативним масивом, основою, на якій ґрунтується підприємницька діяльність, розкривається правова сутність приватного підприємства та урегульовуються відносини з державними органами влади з приводу надання публічних послуг, державної підтримки, здійснення регуляторної та контрольно-наглядової діяльності.

Одержано 12.10.2017

